

ORGANIZACE A ÚKOLY BEZPEČNOSTNÍCH ORGÁNŮ/POLICIE

JUDr. Josef Hrudka

ÚVOD

Podle č. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot **základní povinností státu**. Proto, aby stát mohl dostát splnění této ústavní povinnosti, zřizuje si za tímto účelem **ozbrojené síly a bezpečnostní sbory**. Nicméně tento ústavní zákon povazuje i státní orgány, územní samosprávné celky, fyzické a právnické osoby, aby se svojí měrou podíleli na zajišťování bezpečnosti České republiky. Mezi nevýznamnější nestátní subjekty, které se podílejí na zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku v České republice (ČR) patří především **Obecní policie** a **soukromé bezpečnostní služby**.

OZBROJENÉ SÍLY A DALŠÍ SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE PŘEDEVŠÍM NA ZAJIŠŤOVÁNÍ VNĚJŠÍ BEZPEČNOSTI

Ozbrojené síly tvoří Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.

Základním úkolem **Armády ČR**¹ resp. ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky (ČR) a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků ČR o společné obraně proti napadení. Armáda ČR může na dobu nezbytně nutnou plnit i úkoly Policie ČR a to jen v případě pokud síly a prostředky policie nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti a pokud tak rozhodne vláda ČR. Dále může být armáda použita k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků živelných a jiných pohrom. Armáda je podřízena Ministerstvu obrany ČR², jehož svébytnou součástí je Vojenská policie a Vojenské zpravodajství.

Vojenská policie³ plní úkoly policejní ochrany Ministerstva obrany ČR, ozbrojených sil, vojenských objektů, vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo obrany. Pověřené orgány Vojenské policie je orgánem činným v trestním řízení v případě řízení o trestných činech příslušníků ozbrojených sil a osob, které páchají trestnou činnost proti příslušníkům ozbrojených sil ve vojenských objektech a proti majetku s nímž hospodaří ministerstvo obrany.

Vojenské zpravodajství⁴ je jednou ze tří ozbrojených zpravodajských služeb ČR - státních orgánů, jejichž úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. Úkolem Vojenského zpravodajství je zabezpečovat informace mající původ v zahraničí a které jsou

¹ Viz <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5762>

² Viz <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5723>

³ Viz <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=6264>

⁴ Viz <http://www.vzcr.cz/mapa.aspx>

důležité pro obranu a bezpečnost České republiky, dále informace o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR a o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany ČR.

Vojenská kancelář prezidenta republiky⁵ plní úkoly související s výkonem pravomocí prezidenta jako vrchního velitele ozbrojených sil a řízením Hradní stráže.

Hradní stráž⁶ provádí vnější ostrahu areálu Pražského hradu, zabezpečuje jeho obranu a provádí vnější ostrahu a obranu objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta a jeho hostů, organizuje a zajišťuje vojenské pocty, zejména při oficiálních návštěvách představitelů jiných států a při přijetí vedoucích zastupitelských misí u prezidenta.

Fyzické osoby vykonávající službu k ČR ve výše uvedených subjektech jsou vojáci z povolání a jejich specifický zaměstnanecký vztah upravuje zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Řadu činností převážně podpůrného charakteru zde vykonávají i „civilní“ osoby v pracovněprávním poměru.

BEZPEČNOSTNÍ SBORY A DALŠÍ SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE PŘEDEVŠÍM NA ZAJIŠTOVÁNÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI

Množinu bezpečnostních sborů, tedy těch sborů, které plní úkoly bezpečnostního charakteru v souladu s bezpečnostní politikou státu, schvalovanou vládou a navrhovanou Ministerstvem vnitra ČR⁷, **vyмеzuje zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů**. Tento zákon upravuje specifické zaměstnanecké poměry fyzických osob vykonávajících službu k České republice v těchto bezpečnostních sborech. Jmenovaný zákon je postaven na principu profesionality, spolehlivosti, nestrannosti a politické neutrality a vytváří rovnováhu mezi režimem povinností (resp. omezeními, např. zákaz členství v politických stranách a hnutích, zákaz živnostenské a jiné výdělečné činnosti, povinnost mlčenlivosti, povinnost dodržování služební kázně) a rozsahem práv (resp. kompenzačních opatření, např. délka dovolené, platový postup, výsluhový příspěvek, odchodné) příslušníků bezpečnostních sborů.

Činnost každého bezpečnostního sboru je striktně regulována zákonem. Kromě obecné právní úpravy každý bezpečnostní sbor reguluje speciální právní úprava, v které jsou obsaženy zejména úkoly a základní organizační prvky konkrétního bezpečnostního sboru, specifické pravomoci a povinnosti jeho příslušníků. Bezpečnostním sborem se rozumí:

- Hasičský záchranný sbor ČR,
- Celní správa ČR,
- Vězeňská služba ČR,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů,
- Bezpečnostní informační služba,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Policie ČR.

⁵ Viz <http://www.hrad.cz/en/president-of-the-cr/office-of-the-president-of-the-republic/military-office-of-the-president-of-the-republic/history-and-tradition.shtml>

⁶ Viz <http://www.hrad.cz/en/president-of-the-cr/office-of-the-president-of-the-republic/castle-guard/history-and-tradition.shtml> a

http://www.hrad.army.cz/htm/2_0%20-%20en.html

⁷ Viz <http://www.mvcr.cz/mvcren/>

Hasičský záchranný sbor ČR⁸

Základním posláním Hasičského záchranného sboru ČR (HZS) je chránit životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, ať již se jedná o živelní pohromy, průmyslové nebo ekologické havárie či teroristické útoky. HZS je vedle Policie ČR a Zdravotnické záchranné služby základní složkou integrovaného záchranného systému, který zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Od roku 2001 má HZS ve své působnosti i ochranu obyvatelstva - podobně, jako tomu je i v některých dalších evropských státech.

Hasičský záchranný sbor ČR tvoří generální ředitelství HZS, které je organizační součástí ministerstva vnitra, 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku a Záchranný útvar HZS. Záchranný útvar plní zejména mimořádné úkoly hasičského záchranného sboru a k tomu provádí výcvik. Dále provádí výuku a výcvik k získání řidičského oprávnění a zdokonalování odborné způsobilosti řidičů.

Celní správa ČR⁹

Celní správa ČR (CS) představuje jednak soustavu celních orgánů České republiky a jednak je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Činnost CS je velmi pestrá a je součástí systému celního dohledu nad zbožím v rámci jednotného celního území Evropské unie. Při realizaci dohledu CS postupuje v souladu s jednotnými celními předpisy EU, dle kterých přiděluje zboží některé z celně schválených určení, včetně propuštění zboží do některého z celních režimů, a pro toto zboží stanovuje celní dluh, který vybírá. Dále vykonává kontrolu zahraničního obchodu s vojenským materiálem, kontroluje provádění společné zemědělské politiky Evropské unie, nakládání s odpady, obchod s chráněnými druhy fauny a flóry (Washingtonská úmluva CITES) a také nelegální zaměstnávání cizinců. Celní správa je především výhradním správcem spotřebních daní, tím se rozumí správné zjištění a stanovení těchto daní a zabezpečení jejich úhrady bez ohledu na skutečnost, zda jsou předmětem dovozu nebo vývozu v rámci obchodu se zeměmi mimo EU nebo v rámci obchodu s členskými státy EU, nebo jsou předmětem tuzemské výroby či spotřeby. Součástí obecné správy těchto daní je také dozor nad dodržováním předpisů o nakládání s vybranými výrobky při jejich výrobě, skladování a dopravě. Celní správě byla rovněž svěřena kontrolní oprávnění v oblasti nákladní silniční dopravy, jako je např. vážení nákladních vozidel, dodržování povinných přestávek řidičů, splnění podmínek pro přepravu nebezpečných nákladů a kontrola plateb za využívání stanovených úseků pozemních komunikací. Pověřené celní orgány jsou orgánem činným v trestním řízení v řízení o trestných činech spáchaných porušením daňových předpisů, celních předpisů a předpisů o dovozu, vývozu nebo průvozu zboží, a to i v případech, kdy se jedná o trestné činy příslušníků ozbrojených sil nebo bezpečnostních sborů. Prioritní kompetencí CS je také prosazování práv duševního vlastnictví a to v rámci celního řízení a v průběhu kontrol zaměřených na ochranu vnitřního trhu a spotřebitele.

CS spadá pod Ministerstvo financí ČR¹⁰ a tvoří ji Generální ředitelství cel s pozicí správního úřadu s celostátní působností, dále 14 krajských celních úřadů,

⁸ Viz <http://www.hzscr.cz/hasicien/default.aspx>

⁹ Viz <http://www.celnisprava.cz/en/Pages/default.aspx>

¹⁰ Viz <http://www.mfcr.cz/en/>

včetně jejich územních pracovišť, a Celní úřad Praha Ruzyně, zabezpečující oblast celnictví na největším českém mezinárodním letišti, které odbavuje lety do a ze zemí mimo EU.

Vězeňská služba ČR¹¹

Vězeňská služba ČR (VS) je ozbrojeným bezpečnostním sborem, jehož úkolem je spravovat a střežit vazební věznice a věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Dále odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Rovněž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody. K dalším úkolům patří provádět výzkum v oboru penologie a jeho výsledky aplikovat v praxi. VS plní také úkoly v trestním řízení, kdy objasňuje a prošetřuje vlastními pověřenými orgány trestné činy osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Součástí Vězeňské služby je **Justiční stráž**, která zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti.

Organizačními jednotkami VS jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a Institut vzdělávání¹². V ČR je celkem 35 věznic. Každá věznice má svého ředitele, centrálně správu zajišťuje generální ředitelství, které spadá pod Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Generální inspekce bezpečnostních sborů

Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) je nezávislým inspekčním orgánem - ozbrojeným bezpečnostním sborem, který, po zhodnocení všech aspektů a požadavků kladených na orgán vnější kontroly policie, jak ze strany veřejnosti, tak ze strany závazků vyplývajících pro ČR z mezinárodních úmluv o lidských právech, týkající se zejména míry jeho nezávislosti jak z hlediska hierarchických, tak institucionálních vazeb a efektivnosti činnosti, vznikl 1. 1. 2012 transformací předchozího inspekčního orgánu. Úkolem GIBS vyhledávat, odhalovat, prověřovat a vyšetřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je příslušník Policie ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR či zaměstnanec těchto bezpečnostních sborů. Pokud se jedná o skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin příslušníkem či zaměstnancem GIBS, potom v tomto případě pověřené orgány GIBS vedou pouze první fázi přípravného řízení trestního a fází druhou – vyšetřování vede příslušný státní zástupce. GIBS má rovněž za úkol provádět tzv. zkoušku spolehlivosti a to u osob, vůči nimž má personální působnost. Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit a která může mít i charakter přestupku či jiného správního deliktu např. navození dopravního přestupku.

GIBS podléhá kontrole ze strany Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.¹³

Bezpečnostní informační služba¹⁴

Bezpečnostní informační služba (BIS) je vedle Vojenského zpravodajství a Úřadu pro zahraniční styky a informace (viz níže) další ozbrojenou zpravodajskou službou České republiky. BIS působí uvnitř státu a zabezpečuje informace o

¹¹ Viz <http://www.vscr.cz/?lang=3>

¹² Viz <http://www.akademievscz.cz/?m=12>

¹³ Viz <http://www.psp.cz/en/sqw/hp.sqw>

¹⁴ Viz http://www.bis.cz/index_en.html

záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti ČR, o zpravodajských službách cizí moci, o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství a o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy ČR. Dále zabezpečuje informace týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

Úřad pro zahraniční styky a informace¹⁵

Úřad pro zahraniční styky a informace (UZSI) je další zpravodajskou službou ČR a zabezpečuje pro ústavní činitele a orgány státní správy ČR včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. Smyslem činnosti UZSI je chránit ČR proti hrozbám, které představují mezinárodní terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení a jejich komponent, ekonomická zločinnost, různé formy politického extremismu a podobně.

Všechny zpravodajské služby ČR plní úkoly v trestním řízení, kdy objasňují a prověřují skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin jejich příslušníkem. Vyšetřováním této trestné činnosti je pověřen státní zástupce.

Byť jsou všechny tři zpravodajské služby ozbrojenými sbory, jejich příslušníci mohou použít zbraň stejně jako kterýkoliv občan pouze v případech tzv. okolností vylučujících protiprávnost - nutné obrany a krajní nouze. Stejně tak žádná ze zpravodajských služeb nemá represivní pravomoc, nemůže zadržet, zatýkat ani vyslýchat.

UZSI a BIS a rovněž i Vojenské zpravodajství podléhají kontrole vlády¹⁶ a BIS a Vojenské zpravodajství navíc kontrole ze strany Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Policie České republiky¹⁷

Policie České republiky je zákonem definována jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor.

Speciální právní úpravu regulující činnost policie představuje především zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (zákon o policii). Tento zákon upravuje postavení a činnost policie, její organizaci a řízení, vztahy spolupráce¹⁸ a součinnosti s ostatními subjekty, působícími na poli bezpečnosti a mimo jiné dává policistům k dispozici řadu oprávnění - právních nástrojů (viz níže) nezbytných ke splnění svěřených úkolů.

Působnost Policie ČR

Věcná působnost policie, tedy šíře úkolů, v nichž je policie činná, je velmi obecně vymezena zákonem o policii:

„Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.“

Kdybychom chtěli postihnout konkrétnější rovinu policejních úkolů, museli

¹⁵ Viz <http://www.uzsi.cz/en/>

¹⁶ Viz <http://www.vlada.cz/en/>

¹⁷ Viz <http://www.policie.cz/clanek/Police-of-the-Czech-Republic.aspx>

¹⁸ Blíže k pojmu spolupráce lze srovnat článek Součinnost versus spolupráce ZÁMEK D., Součinnost versus spolupráce. Policista. 2011, roč. 17, č. 12, s. 30-31. ISSN 1211-7943.

bychom reflektovat všechny právní prameny, z nichž může určitý úkol pro policii vyplynout tedy zákony, přímo použitelné předpisy Evropské unie a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí našeho právního pořádku. V konkrétnější rovině policie plní zejména tyto úkoly:

- a) chrání bezpečnost osob a majetku;
- b) spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku, a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení;
- c) vede boj proti terorismu;
- d) odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele;
- e) koná vyšetřování o trestných činech;
- f) zajišťuje ochranu státních hranic ve vymezeném rozsahu;
- g) zajišťuje ochranu ústavních činitelů ČR a bezpečnost chráněných osob, kterým je při jejich pobytu na území ČR poskytována osobní ochrana podle mezinárodních dohod;
- h) zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, ochranu sídelních objektů Parlamentu, prezidenta republiky, Ústavního soudu, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva vnitra a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které určí vláda; rovněž zajišťuje ochranu objektů, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní dohody, kterou je ČR vázána;
- i) dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení;
- j) odhaluje přestupky;
- k) projednává přestupky, pokud tak stanoví zvláštní zákon;
- l) na základě vyznamení orgány Vězeňské služby ČR provádí úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody;
- m) zadržuje svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří jsou na útěku, a spolupůsobí při jejich vyhledávání;
- n) zajišťuje pohotovostní ochranu jaderných zařízení, která určí vláda ČR, a podílí se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě podle zvláštního zákona;
- o) plní též úkoly státní správy např. na úseku pobytu cizinců, na úseku zbraní a střeliva a na úseku nakládání s bezpečnostním materiálem tzn. věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům.

Úkoly policie vykonává cca 40 000 policistů a cca 10 000 zaměstnanců zařazených v policii. V současné době dochází k převodu výkonu tzv. „nepolicejních činností“, které nicméně spadají do úkolů policie a byly dosud vykonávány dříve vyškolenými a vycvičenými policisty směrem k zaměstnancům policie.

Policistou je fyzická osoba, která je státním občanem ČR, splňující předpoklady k přijetí do služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů (jde o přísná kritéria, např. věk 18 let, maturitní vzdělání, bezúhonnost, zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost), pokud bylo příslušným služebním funkcionářem rozhodnuto o jejím přijetí do služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů, za podmínky složení služebního slibu.

Řízení a organizace Policie ČR

Policie je podřízena Ministerstvu vnitra ČR. Obecně je možné říci, že ministerstvo je vůči policii v postavení ústředního orgánu státní správy a strategického řídicího orgánu. Ministerstvo tedy vytváří podmínky pro činnost policie a činnost policie pouze usměrňuje (zejména koncepčně a legislativně) –

neřídí, to je věcí Policejního prezidia ČR. Vztah ministerstva a policie je v odpovědnostní rovině, z personálního hlediska, regulován především vztahem osobní odpovědnosti policejního prezidenta (vrcholného představitele hierarchicky uspořádaného sboru) za činnost policie přímo ministru vnitra (vrcholnému představiteli resortu). Ministr vnitra policejního prezidenta jmenuje a odvolává.

Základní organizační součásti policie jsou stanoveny v § 6 zákona o policii. Tento zákon za účelem dosažení větší flexibility policejní organizace nestanovuje podrobnou organizační strukturu policie, ale stanovuje pouze její nezbytné základní prvky. Základními organizačními součástmi policie jsou proto pouze:

- **Policejní prezidium ČR;**
- **útvary policie s celostátní působností;**
- **krajská ředitelství policie;**
- **útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.**

Podrobnější vnitřní organizační struktura policie, a součástí policie, je stanovena interními akty řízení.

Policejní prezidium ČR v čele s policejním prezidentem má sídlo v hlavním městě Praze a je útvarem plnícím především strategickou, koordinační, metodickou, kontrolní a řídicí funkci. Policejní prezident má v současné době tři náměstký: pro vnější službu, pro službu kriminální policie a vyšetřování a pro ekonomiku. Tradiční součástí policejního prezidia jsou ředitelství jednotlivých služeb: ředitelství služby dopravní policie, ředitelství služby pořádkové policie, ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, úřad služby kriminální policie a vyšetřování. Dalšími součástmi je např. celá sekce ekonomická, kancelář policejního prezidenta a úřad vnitřní kontroly.

Útvary policie s celostátní působností jsou útvary specializované, které zřizuje na návrh policejního prezidenta ministr vnitra. Řada z nich vznikla jako adekvátní reakce na nové trendy kriminality. Jedná se o tyto útvary (taxativně):

1. Útvar pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby,
2. Útvar pro ochranu prezidenta České republiky ochranné služby,
3. Ředitelství služby cizinecké policie,
4. Letecká služba,
5. Pyrotechnická služba,
6. Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV),
7. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV,
8. Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV,
9. Útvar zvláštních činností SKPV,
10. Útvar speciálních činností SKPV,
11. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV,
12. Útvar rychlého nasazení.
13. Kriminologický ústav Praha.

Krajská ředitelství policie (KŘP) jsou útvary s územně vymezenou působností. Počet KŘP se zvýšil k 1. 1. 2010 z 8 na 14, kdy územní obvody krajských ředitelství jsou shodné s územními obvody vyšších územně samosprávných celků – krajů. Díky tomuto řešení jsou zcela jednoznačně vymezení partneři na straně policie (krajské ředitelství policie) i územní samosprávy (vyšší územně samosprávný celek), sdílející stejnou oblast teritoriální odpovědnosti, což umožňuje jednoznačně definovat priority týkající se veřejného pořádku a bezpečnosti v kraji, zintenzivnit komunikaci, kooperaci a spolupráci těchto subjektů.

V čele KŘP stojí krajský ředitel, personálně přímo podřízen policejnímu prezidentovi, který má také tři náměstky. V rámci krajského ředitelství jsou zřízeny **územní odbory**, po linii vnější služby (zejména služba pořádkové a dopravní policie) a služby kriminální policie a vyšetřování, vykonávající působnost policie na svém teritoriu.

Útvary zřízené v rámci krajského ředitelství zřizuje na návrh ředitele krajského ředitelství policejní prezident. V současné době se jedná o tyto útvary:

1. Obvodní ředitelství policie Praha I
2. Obvodní ředitelství policie Praha II
3. Obvodní ředitelství policie Praha III
4. Obvodní ředitelství policie Praha IV
5. Městské ředitelství policie Plzeň
6. Městské ředitelství policie Brno
7. Městské ředitelství policie Ostrava

V čele těchto útvarů (ředitelství) stojí ředitelé. Jedná se o útvary zřízené za účelem efektivnějšího plnění úkolů policie na území společensky významných měst.

Oprávnění policistů

Oprávnění policistů resp. policie jsou striktně stanovena zákonem. Policisté tak mohou využívat pouze jen ta oprávnění, která jim přiznává zákon. Jedná se zejména o tato oprávnění:

- vyžadovat pomoc od osob a orgánů,
- uveřejňovat informace o závažném ohrožení života, zdraví, majetku a veřejného pořádku hromadnými sdělovacími prostředky,
- připoutat osobu, k vhodnému předmětu,
- zajistit osobu,
- zajistit cizince za účelem ukončení jeho pobytu na území ČR nebo jeho správného vyhoštění,
- umístit osobu do policejní cely,
- odejmout věc osobě,
- odebrat zbraň osobě a provést její prohlídku,
- použít technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla,
- zajistit, odstranit a zničit věc,
- držet a používat nebezpečné látky a věci,
- rušit provoz elektronických komunikací,
- vstoupit do obydlí jiného prostoru a na pozemek,
- vstoupit do živnostenské provozovny,
- zastavit a prohlídnout dopravní prostředek,
- zakázat vstup na určená místa,
- přikázat povinnost setrvat na určeném místě,
- vykázat násilnou osobu z obydlí v případech domácího násilí,
- použít donucovací prostředky,
- použít zbraň,
- požadovat vysvětlení od osob,
- požadovat prokázání totožnosti osob,
- získávat od osob údaje pro účely budoucí identifikace,
- používat operativně pátrací prostředky (informátor, krycí doklad, krycí prostředek, zabezpečovací technika, zvláštní finanční prostředky).

NESTÁTNÍ SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA ZAJIŠŤOVÁNÍ BEZPEČNOSTI

Obecní policie

V souladu s právním řádem ČR si obce, v samostatné působnosti ve svém územním obvodu a s ohledem na místní předpoklady a zvyklosti, vytvářejí podmínky pro uspokojování potřeb občanů, včetně ochrany tzv. místních záležitostí veřejného pořádku. K zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku ve své působnosti, tzn. ochrany veřejného pořádku na území obce, si od roku 1992 mohou zřizovat obecní policii. Obecní policie zřízená obcí, která je městem, se označuje jako městská policie. Obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku přispívá k ochraně bezpečnosti osob a majetku, dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití, dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce, přispívá k bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, odhaluje přestupky a jiné správní delikty, provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích a podílí se na prevenci kriminality v obci. Obecní policie není orgánem činným v trestním řízení.

V ČR si k 1. 11. 2013 zřídilo obecní policii 353 obcí s celkovým počtem cca 8 500 strážníků. Strážník je při výkonu své pravomoci úřední osobou a může se jím stát občan ČR starší 21 let, který je zdravotně způsobilý, je bezúhonný a dosáhl středního vzdělání s maturitní zkouškou a má osvědčení o splnění stanovených odborných předpokladů. Strážníci jsou nadáni řadou oprávnění (podobných jako příslušníci Policie ČR), ale mohou vykonávat svoji pravomoc pouze na území obce, která obecní policii zřídila a ke které jsou v pracovním poměru. Obec, která obecní policii nezřídila, může uzavřít s obcí v témže vyšším územním samosprávném celku veřejnoprávní smlouvu, na jejímž základě bude obecní policie plnit své úkoly i na území této druhé obce.

Obecní policii řídí starosta, pokud obecní zastupitelstvo nepověří řízením jiného člena zastupitelstva, který jedná jménem obce i v pracovněprávních vztazích strážníků. Na návrh této osoby může být pověřen plněním některých úkolů při řízení obecní policie určený strážník.

Soukromé bezpečnostní služby

Soukromé bezpečnostní služby (SBS) je označení pro služby poskytované na úseku ochrany oprávněných zájmů fyzických a právnických osob na komerčním základě, jejichž účelem je především dosažení zisku. SBS jsou velmi dynamicky se rozvíjející podnikatelskou činností v ČR a jsou významným doplněním bezpečnostního systému státu, zejména v oblasti prevence bezpečnosti osob a majetku. Mezi nejběžnější výkon této služby patří ochrana osob a majetku, služby soukromých detektivů a technické zabezpečení majetku a osob. V ČR SBS zaměstnávají cca 50 000 zaměstnanců. Pracovník SBS nedisponuje žádnými oprávněními odlišnými od běžného občana.

Přestože návrhů zákona o provozování SBS ze strany ministerstva vnitra bylo již několik, činnost SBS není v ČR dosud regulována speciální právní úpravou. Obecnou právní úpravou je zde především Živnostenský zákon, jelikož provozování této podnikatelské činnosti je tzv. koncesovanou živností vykonávanou na základě koncese – povolení, které uděluje Živnostenský úřad. V roce 2009 byl Živnostenský zákon novelizován a zavedl nově podmínky bezúhonnosti, zdravotní a odborné způsobilosti pro fyzické osoby provozující tuto podnikatelskou činnost a částečně i pro jejich zaměstnance. V roce 2010 bylo

možné v ČR zaznamenat nejsilnější projevy tendencí těchto služeb k zprivatizování části státního sektoru v oblasti bezpečnosti.